

С Т А Н О В И Щ Е

за дисертационния труд за получаване на
образователната и научна степен “Доктор“
в професионално направление 2.3. «**Философия**»
научна специалност „Философия на културата, политиката, правото и
икономиката“

Институт за изследване на обществата и знанието - БАН

Секция «Социални теории, стратегии и прогнози»

Тема на дисертационния труд:

«ПРОМЕНИ В ПОЛИТИЧЕСКАТА РОЛЯ НА СТРАТЕГИИТЕ»

Докторант: *Ива Петрова Куюмджиева*

Рецензент: проф. Васил Проданов, д.ф.н.

1) Данни за докторанта и докторантурата

Ива Куюмджиева е завършила СУ «Климент Охридски» с магистърска специалност «Културология» през 1997 г. През 2014 г. спечелва конкурс за редовен докторант в направление «Политическа философия» към секция «Социални теории, стратегии и прогнози» на Института за изследване на обществата и знанието. Има опит в работата по редица проекти, както и като хонорирован асистент.

Ориентацията ѝ към дисертация, свързана със стратегиите, бе извършена като се има предвид съчетанието на общата социално философска и философско историческа ориентация на секция «Социални теории, стратегии и прогнози» с проблемите на изследването на големите макроисторически тенденции, прогнози, стратегии в съвременния свят. Поради това ѝ през последните години в нея бяха предприети усилия за подготовката на кадри в тези направления. Ива Куюмджиева бе ориентирана към тематиката за стратегиите, която е практически особено значима за всяка държавна институция, корпорация, активен субект днес. Съобразно правилата за докторантурата към института положи изпити по обща философия, политическа философия и по темата на дисертацията си и набра необходимия

брой кредити, за да отиде на защита. Има четири публикации по темата на дисертацията като една от тях е доста преди началото дори на докторантурата ѝ.

Темата на дисертацията ѝ е свързана най-общо с тематика, по която се четат университетски курсове и с която се занимават всички партии и институции у нас. В същото време наблюдаваме парадокса, че темата за стратегиите е непрекъснато в устата на политици, учени, менажери, но навсякъде се наблюдава сблъсък на стратегии, противопоставяне на стратегии и провал на стратегии. В България за 27 години има създадени стотици стратегии, реализацията на повечето е под въпрос, но продължават да се генерират все нови и нови. Питането каква е ролята на стратегиите, как се трансформират те, дали са чисто технологичен инструментариум за действие или нещо повече от това доведе до формулиране на темата на дисертацията, свързана с политическата роля на стратегиите, при което на преден план се изведоха техните функции като политически инструменти, а не като неутрални механизми за развитие на обществото.

Докторантката имаше натрупан опит в областта на културологията, която обаче в процеса на обучението трябваше да се интегрира с много нови знания като се почне от сферата на общата философия и политическата философия и се стигне до общата теория за стратегиите и стратегическото мислене. Ива Куюмджиева се справи с тази задача и завърши дисертацията си в срок.

Като научен ръководител съм доволен от работата си с нея, от способността ѝ да усвоява нови територии, от мотивацията ѝ към знание. Като стил на работа се различава от другите докторанти с това, че най-напред създаде някаква цялостен текст, а след това го усъвършенства, променяйки обосновки, терминологичен апарат, структура, задълбочавайки анализа, вкарвайки го в парадигмите на някои от най-популярните политически философи и теоретици на идеологията през XX век.

2. Данни за дисертацията и автореферата

Дисертационният труд се състои от обширен увод, който по обем е колкото една глава, тъй като в него са формулирани основните понятия на изследването, методологията, тезата, целите, задачите и структурата, които са

реализирани в три глави и заключение в общ обем от 241 страници. Отделно към всяка глава има анализ на постигнатите резултати. Използвани са няколко стотин монографии, сборници, статии, справочна информация в интернет-страници, документи на различни държавни институции и партии, набор от различни стратегии. Авторефератът от общо 31 страници отразява адекватно съдържанието на труда.

Темата на дисертационния труд на докторантката е на границата между социалната и политическата философия, прогностиката и изследванията на стратегиите. Специфичният ъгъл на изследване на проблема за стратегиите у нас в един по-дългосрочен период е оригинален и почти не може да бъде открит в нашата литература именно като такъв тип анализ. В този смисъл самото формулиране на темата и предмета на изследване са специфични и дават възможност да докторантката да даде свой специфичен принос.

3. Научни приноси

В какво се състоят най-важните ѝ научни приноси?

Първо. Въвеждане на интердисциплинарен подход на изследване на стратегиите, съчетаващ политическата философия с публичната администрация, с футурологията, историческия анализ, теории за идеологията. Поставянето на теоретическите основи на изследователския подход, опиращ се на идеи на Луи Алтюсер, Никос Пуланцас, Пиер Бурдийо, Мишел Фуко, Йохан Галтунг, Славой Жижек и дефинирането на тази основа на базисния категориален апарат на основата, на който се извършва изследването.

Второ. Проучване на множество документи, които играят ролята на стратегии в продължение на две исторически епохи у нас, начина на тяхното формиране и функциониране в резултат на взаимовръзката между три области – научно знание, политико-управленски практики и модели на обществено участие. Разкриване на технологията на създаването и реализацията на тези стратегически документи. На тази основа показване на едно специфично тяхно измерение – това на властова технология, чрез която се стабилизира дългосрочно съществуващата система, осигурява ѝ се легитимност и приемственост. Основен посредник в това отношение са целите, поставяни в технологиите, които винаги имат ценностно-нормативен характер и се

представят като желано и легитимно бъдеще за всички. Чрез очакваното бъдеще в стратегиите се легитимира определено настояще с неговата социално-икономическа и политическа организация, представяна от съответните властови групи..

Трето. Разкриване на тяхната политическа роля, свързана със стабилизацията и дългосрочното функциониране на съответната политическа система, с осигуряването на приемственост в развитието, независимо от това какъв е характерът на политическата система. Разкриване на циклите на създаване на стратегии и вътрешните противоречия в самите стратегии.

Четвърто. Проучването и сравнението на практиките на създаване и ползване на стратегии от гледна точка на тяхната политическа роля последователно в две алтернативни социално-икономически и полититически системи у нас, каквито са държавният социализъм до 1989 г. и капитализмът и либералната демокрация след това.

Пето. Подробният анализ, който за първи път се прави в нашата литература на практиките на стратегическо планиране в България през последните години, особено след влизането в ЕС, чрез които по същество се легитимира идеологически наличната система, независимо от това, че огромната част от съществуващите стратегии се реализират по заявените си цели частично или изобщо не се реализират.

При по-нататъшна работа над дисертационния текст с цел публикуване бих препоръчал на авторката да помисли малко повече за това какво става с идеологическата роля на стратегиите в условия на криза на системата, когато предходните идеологически апарати губят ефективност и обещаваното от тях светло бъдеще започва да изглежда утопично и нереалистично. Такава ситуация имаме именно през последните години в условията на увеличаване и непрекъсната преработка на стратегиите, нарастващ евроскептицизъм, криза на либералната демокрация и на свързаните с нея идеологически апарати, загуба на доверие на хората и у нас и в други страни, че страната им се движи в правилна посока, обръщане повече към миналото, а не към бъдещето за легитимацията на едни или други действия, проявяващо се във възхода на консервативни и националистически настроения и идеологии.

4. Заключение

През тригодишния път на своята докторантура Ива Куюмджиева израсна като научен работник, усвои знания от редица нови научни направления, промени категориалния си апарат и придоби способност да обобщава голямо количество информация. Затова и като научен ръководител сметнах, че дисертацията притежава достойнствата да върви за защита и тя би могла, ако прецени, оформяйки окончателния вариант, да направи последно систематизиране и обобщение на обработвания материал. По време на своята докторантура Ива Куюмджиева израсна като специалист по философски и интердисциплинарен анализ на различни видове стратегии, което придаде на нейната дисертация нужните достойнства, за да мога с увереност да дам своята положителна оценка и призова колегите от научното жури да гласуват за това тя да получи степента «Доктор» в професионалното направление 2.3. «Философия».

15 февруари 2017 г.

Подпис: :

С о ф и я

(Чл. кор. проф. д.ф.н. Васил Проданов)